

Erika Pettersson
Handläggare

Utredning av sociala upphandlingar med sysselsättningskrav

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar

- att uppdra åt kommunkontoret att i nära samarbete med socialförvaltningen och övriga upphandlande förvaltningar utreda möjligheterna för ett införande av upphandling med sysselsättningskrav i Lunds kommun,
- att utredningen ska inkludera övriga beaktanden som anges i tjänsteskrivelsen, samt
- att utredningen ska återrapporteras till kommunstyrelsen senast i november 2022.

Sammanfattning

Socialnämnden har, med anledning av hantering av en skrivelse från Lundakvintetten (M, L, C, FNL och KD) beslutat att begära att kommunstyrelsen ger kommunkontoret i uppdrag att utreda ett införande av sociala upphandlingar med sysselsättningskrav.

Kommunkontoret förordar att en sådan utredning görs i nära samarbete med socialförvaltningen och övriga upphandlade förvaltningar, samt att utredningen ska återrapporteras till kommunstyrelsen senast i november 2022.

Underlag för beslutet

- Kommunkontorets tjänsteskrivelse 2022-03-08 Utredning av sociala upphandlingar med sysselsättningskrav
- Protokollsutdrag socialnämnden 2022-02-09 § 26 Skrivelse från kvintetten med förslag till uppdrag till förvaltningen
- Socialförvaltningens tjänsteskrivelse 2022-02-01 Svar på skrivelse Arbetsmarknad 2.0 från Lundakvintetten
- Skrivelse från Lundakvintetten Arbetsmarknad 2.0

2022-03-08

Diarienummer

KS 2022/0158

Ärendet

Bakgrund

De fem partierna i Lundakvintetten (M, L, C, FNL och KD) har inkommit med en skrivelse (*Arbetsmarknad 2.0*) till socialnämnden. I skrivelsen föreslås att det pågående arbetsmarknadsarbetet i kommunen ska kompletteras och stärkas med ytterligare utredningsuppdrag gällande dels sociala upphandlingar med sysselsättningskrav, dels samverkan med näringsliv och Öresundsregionen för att skapa fler arbetstillfällen för lundabor.

I samband med sin hantering av skrivelsen fattade socialnämnden i februari 2022 beslut om att begära att kommunstyrelsen ger kommunkontoret i uppdrag att utreda ett införande av sociala upphandlingar med sysselsättningskrav.

Föredragning

Sociala hänsyn i upphandling är ett brett begrepp som kan omfatta en rad olika aspekter, och som kan användas som ett strategiskt styrmedel för att nå en socialt och ekonomiskt hållbar utveckling. Genom så kallade *kontraktsvillkor om sysselsättning och reserverad upphandling* kan sociala hänsyn också användas som ett arbetsmarknadspolitiskt verktyg. Genom kontraktsvillkor om sysselsättning åläggs den vinnande parten i ett upphandlingsförfarande att erbjuda anställning, utbildning, praktik- eller traineeplats till personer som annars hade haft svårt att komma in på arbetsmarknaden. Reserverad upphandling innebär att en upphandlande organisation kan reservera deltagandet i upphandlingsförfaranden för vissa sociala företag, exempelvis arbetsintegrerande sociala företag. Syftet med reserverad upphandling är att möjliggöra för vissa företag att tilldelas kontrakt som de under normala konkurrensförhållanden skulle sakna möjlighet att få. Dessa tillvägagångssätt kan båda bidra till att nå arbetsmarknadspolitiska mål för ökad sysselsättning, men de skiljer sig åt i sin logik och utformning.

Upphandlingsmyndigheten, som har i uppdrag att verka för att sociala hänsyn tas vid upphandlingar, har utvecklat en nationell modell för sysselsättningskrav i offentlig upphandling, vilken ger ett stöd för hela inköpsprocessen riktad till beslutsfattare, upphandlare, matchningsansvariga och leverantörer. Därtill finns ett nätverk av ambassadörer för spridning och kunskap där bland annat Malmö, Helsingborg och Göteborg ingår.

De positiva effekterna av upphandling med olika former av sysselsättningskrav kan beskrivas som flerfaldiga på både individ- och samhällsnivå; personer som står långt ifrån arbetsmarknaden får

2022-03-08

Diarienummer

KS 2022/0158

anställning och blir självförsörjande eller kommer närmare arbetsmarknaden, företagens möjlighet till kompetensförsörjning stärks, den sociala hållbarheten främjas genom ökad integration och minskat utanförskap och kostnaderna för försörjningsstöd sänks samtidigt som skatteintäkterna ökar. Samtidigt innebär ett ökat kravställande också att kommunen måste ta en mer aktiv roll vad gäller matchning, utbildning och uppföljning, vilket ställer stora krav på samordning. Att motivera och underlätta för företag att delta i offentlig upphandling är också särskilt viktigt i de fall kommunen ställer ytterligare krav. Även om det på längre sikt går att förvänta sig samhällsekonomiska vinster, så kan olika former av sociala hänsyn i upphandling också medföra ökade kostnader i leverantörsavtal.

Pågående arbete i Lunds kommun

I kommunstyrelsens verksamhetsplan för 2022 anges att arbetet med sociala företag och sociala krav i upphandling ska utvecklas under året. Det bedrivs i nuläget ett aktivt sådant arbete, som även svarar väl mot program för social hållbarhet och socialnämndens strategi för ett stärkt arbetsmarknadsfokus i arbetet mot självförsörjning.

Sedan hösten 2021 driver kommunkontoret utvecklingsprojektet *Socialt hållbart näringsliv och arbetsmarknad*. Projektet finansieras av FINSAM och löper till och med 2024. Projektets övergripande ambition är att främja tillväxten och omställningen av ett socialt hållbart näringsliv i Lunds kommun. Ett av projektets målområden rör en utvecklad upphandlingsorganisation, där man närmare undersöker möjligheterna för en reviderad upphandlingspolicy med sociala hänsyn samt användningen av IOP:er eller reserverade kontrakt. Inom projektet utreds också vilket slags organisation som krävs för att hantera sociala hänsyn i kommunens upphandlingar. I projektet tittar man också närmare på marknadsförutsättningarna kring sociala hänsyn. Kommunstyrelsens upphandlingsutskott gavs i januari 2022 en presentation av projektets fokus och målsättningar.

Kommunkontorets upphandlingsenhet reviderar för tillfället också Lunds kommuns inköps- och upphandlingspolicy, där frågan om social hållbarhet kopplat till inköp och upphandling utgör en viktig del.

Fortsatt utredning

Lärdomar från pågående arbete inom både Lunds kommun och andra organisationer visar att de ekonomiska och organisatoriska aspekterna är centrala för att framgångsrikt kunna implementera ett upphandlingsförfarande med sociala hänsyn. Olika former av sysselsättningskrav kan innebära fördyrningar av

2022-03-08

Diarienummer

KS 2022/0158

leverantörskontrakt, och blir då kostnadsdrivande för den upphandlande förvaltningen/nämnden. Hur en eventuell omfördelning av resurser för att hantera sådana kostnader inom kommunen ska hanteras behöver därför utredas närmare.

En annan viktig lärdom från pågående arbete är att de organisatoriska aspekterna behöver vara tydliggjorda för att sysselsättningskraven ska fungera ändamålsenligt. Ett upphandlingsförfarande med sociala hänsyn kräver såväl upphandlings- som arbetsmarknadspolitisk kompetens, och därtill behöver en kontinuerlig dialog föras med upphandlade leverantörer.

Det åligger enligt reglementet socialnämnden att fullgöra och samordna kommunens ansvar vad gäller kommunens arbetsmarknadsåtgärder för att förebygga och minska verkningarna av arbetslöshet. Kommunstyrelsen har i uppdrag att leda arbetet med, och samordna styrningen av, hela den kommunala verksamheten. Att utreda möjligheterna för ett införande av upphandling med sysselsättningskrav bedöms mot bakgrund av detta bäst hanteras i nära samarbete mellan kommunkontoret och socialförvaltningen. I arbetet behöver också övriga upphandlande förvaltningar involveras. Kommunkontoret bedömer också att fokus i utredningen bör läggas på *sysselsättningsfrämjande kontraktsvillkor i upphandling* samt *reserverad upphandling* då dessa former bedöms vara de som bäst svarar mot de arbetsmarknadspolitiska målsättningar och ambitioner som ligger till grund för utredningsuppdraget. *Strategisk styrgrupp för arbetsmarknadsfrågor i Lunds kommun*, där socialdirektören är sammankallande, föreslås utgöra styrgrupp för arbetet med utredningen.

Kommunkontoret förordar vidare att följande särskilt beaktas i utredningen:

- Lärdomar och slutsatser från det pågående FINSAM-projektet *Socialt hållbart näringsliv och arbetsmarknad* och övrigt utvecklingsarbete i Lunds kommun med bäring på sociala hänsyn i upphandling
- Olika förvaltningars förutsättningar och behov
- Lärdomar från andra kommuner och organisationer
- Ekonomiska och organisatoriska förutsättningar för att kunna implementera upphandling med sysselsättningskrav

Mot bakgrund av detta föreslås kommunkontoret ges i uppdrag att i nära samarbete med socialförvaltningen och övriga upphandlade förvaltningar utreda möjligheterna för ett införande av upphandlingar med sysselsättningskrav i Lunds kommun, med beaktande av vad som anförts i tjänsteskrivelsen. Vidare föreslås att

2022-03-08

Diarienummer

KS 2022/0158

utredningen återrapporteras till kommunstyrelsen senast i november 2022.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunkontoret i nära dialog med socialförvaltningen.

Barnets bästa

Barnfamiljer är och ska fortsatt vara prioriterade i arbetet med att öka graden i självförsörjning i Lunds kommun. Syftet med att prioritera vuxna försörjningsstödmottagare som har barn är att bidra till ett socialt hållbart Lund genom att minska risken för att barnen själva hamnar i ett utanförskap både ekonomiskt och hälsomässigt.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet medför inga ekonomiska konsekvenser.

Christoffer Nilsson
Kommundirektör

Vesna Casitovski
Kanslichef

Beslutet skickas till

För verkställighet eller motsvarande åtgärd:
Kommunkontoret

För kännedom:
Socialnämnden